

URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-3-22-32>

4. Про затвердження Порядку ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, включення таких об'єктів до Реєстру, доступу та надання інформації з нього: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2023 р. № 415. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2023-%D0%BF#Text>

REFERENCES:

1. Pro strakhuvannia. (2021, November 18). [On insurance]. *Zakon Ukrainy № 1909-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 12-13.* 28. [in Ukrainian].
2. Pro krytychnu infrastrukturu. (2021, November 16). [On critical infrastructure]. *Zakon Ukrainy № 1882-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 5.* 13. [in Ukrainian].
3. Bohdana, B., Kuzmenko, O., Chorna, V. (2023). ECONOMIC MEASURES FOR MANAGING CRITICAL INFRASTRUCTURE FACILITIES IN UKRAINE. *Baltic Journal of Economic Studies.* 9(3). 22-32. Retrieved from: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-3-22-32> [in English].
4. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Reiestru ob'ektiv krytychnoi infrastruktury, vkluchennia takykh ob'ektiv do Reiestru, dostupu ta nadannia informatsii z noho. (2023, April 28). [On approval of the Procedure for maintaining the Register of Critical Infrastructure Facilities, including such facilities in the Register, access to and provision of information from it]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 415.* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 8.06.2025

УДК 342.9(438+477):34.01

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-113-118

Клюєва Євгенія Миколаївна,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри господарського та транспортного права
Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук
Національного транспортного університету
klyuyeva0711@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-4306-9959

КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВИКОНАВЦІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВО РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА УКРАЇНИ

У статті здійснюється компаративістський аналіз адміністративно-правового статусу виконавців за законодавством Республіки Польща та України з метою виявлення спільних рис, відмінностей та перспектив удосконалення інституту виконання судових рішень у межах національних правових систем. Зазначається, що ефективне функціонування системи примусового виконання рішень суду є необхідною умовою утвердження верховенства права, забезпечення прав і свобод людини, а також зміцнення довіри до судової системи загалом. У зв'язку з цим порівняння досвіду України та Польщі, як держав, що пройшли різні етапи реформування виконавчої служби, має важливе теоретичне і практичне значення.

Автор аналізує правовий статус виконавців у кожній із країн, структуру органів примусового виконання, підзвітність, порядок призначення, професійні вимоги, дисциплінарну відповідальність, гарантії незалежності та контролю. У Республіці Польща функціонує інститут судових виконавців (*komornik sądowy*), який має змішаний характер – вони не є державними службовцями, але діють у межах публічного мандата та під наглядом суду. В Україні після реформи 2016 року поряд з державними виконавцями діють приватні, однак система ще стикається з численними викликами, зокрема у сфері контролю, професійного добору та підзвітності.

У результаті аналізу зроблено висновок, що польський досвід може бути корисним для подальшого вдосконалення інституту виконавців в Україні, зокрема в частині підвищення професіоналізму, фінансової автономії, а також забезпечення прозорого контролю та відповідальності. Наголошується на необхідності адаптації кращих європейських практик у межах процесу наближення українського законодавства до правових стандартів Європейського Союзу. У статті обґрунтовано пропозиції щодо подальшого розвитку правового статусу виконавців як ключової ланки в реалізації рішень судів.

Ключові слова: боржник, виконавче провадження, виконавчі документи, виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, виконувальність рішення, державний / приватний виконавець, комірник, дисциплінарна відповідальність виконавця, звернення стягнення, оскарження діянь виконавця, процесуальний статус виконавця, стягувач, суд.

Klyueva Ye. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF ENFORCEMENT OFFICERS UNDER THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF POLAND AND UKRAINE

The article carries out a comparative analysis of the administrative and legal status of enforcement officers under the

legislation of the Republic of Poland and Ukraine in order to identify common features, differences and prospects for improving the institution of enforcement of court decisions within the framework of national legal systems. It is noted that the effective functioning of the system of compulsory enforcement of court decisions is a necessary condition for establishing the rule of law, ensuring human rights and freedoms, as well as strengthening trust in the judicial system in general. In this regard, comparing the experience of Ukraine and Poland, as states that have gone through different stages of reforming the executive service, is of important theoretical and practical importance.

The author analyzes the legal status of bailiffs in each country, the structure of enforcement agencies, accountability, appointment procedure, professional requirements, disciplinary liability, guarantees of independence and control. In the Republic of Poland, the institution of bailiffs (*komornik sądowy*) operates, which has a mixed nature - they are not civil servants, but act within the framework of a public mandate and under the supervision of the court. In Ukraine, after the 2016 reform, private bailiffs operate alongside state bailiffs, but the system still faces numerous challenges, in particular in the field of control, professional selection and accountability. The analysis concludes that the Polish experience can be useful for further improving the institution of bailiffs in Ukraine, in particular in terms of increasing professionalism, financial autonomy, as well as ensuring transparent control and responsibility. The need to adapt best European practices within the process of approximating Ukrainian legislation to the legal standards of the European Union is emphasized. The article substantiates proposals for the further development of the legal status of executors as a key link in the implementation of court decisions.

Keywords: debtor, enforcement proceedings, enforcement documents, enforcement of decisions of courts and other jurisdictional bodies, enforceability of the decision, state / private executor, storekeeper, disciplinary liability of the executor, recovery, appeal of the executor's actions, procedural status of the executor, collector, court.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку правової держави важливе значення має ефективне виконання судових рішень, що безпосередньо пов'язане з адміністративно-правовим статусом виконавців. В Україні реалізація виконавчого провадження здійснюється як державними, так і приватними виконавцями, що функціонують у змішаній моделі організації виконання рішень. Натомість у Республіці Польща діє інша модель – інститут судових виконавців (коморників), які поєднують ознаки державної служби з елементами самостійної професійної діяльності при судах.

Відзначу, що незважаючи на наявність спільної мети – це забезпечити обов'язковість виконання судових та інших актів, організаційно-правові форми, правовий статус, гарантії діяльності, підзвітність, а також система контролю за виконавцями суттєво відрізняються у двох державах. Це породжує необхідність вивчення й порівняння відповідних інститутів для виявлення оптимальних механізмів функціонування служби виконання, а також можливостей адаптації позитивного зарубіжного досвіду до українських реалій.

Особливої актуальності дана наукова стаття набуває в контексті реформування системи правосуддя та наближення законодавства України до стандартів Європейського Союзу. Саме тому постає проблема дослідження адміністративно-правового статусу виконавців у Польщі та Україні, визначення подібностей і відмінностей, а також формулювання практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання виконавчого провадження в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання адміністративно-правового статусу виконавців у системі забезпечення виконання судових рішень привертає увагу як українських, так і зарубіжних дослідників. В українській науковій літературі цій темі присвячені праці таких учених, як О.Ю. Ісаєнко, О. І. Харитонova, А. С. Костенко, М. В. Присяжнюк, які аналізують повноваження виконавців, їх правовий статус та роль у системі правосуддя. Значна увага приділяється проблемам нормативно-правового забезпечення діяльності приватних та державних виконавців, а також удосконаленню механізмів реалізації виконавчого провадження.

Окремі аспекти компаративного аналізу системи виконання судових рішень у країнах Європейського Союзу, зокрема в Республіці Польща, розглядаються в публікаціях В.П.Петкова, Ю.С.Шемшученка, І. Л. Поради. Польські дослідники, такі як Т. Czech, М. Gintowt, Р. Feliga, у своїх роботах глибоко аналізують інститут судових виконавців (*komornik sądowy*), його еволюцію, правовий статус, організаційну структуру, підзвітність та етичні засади діяльності.

Проте на сьогодні відчувається нестача комплексних компаративістських досліджень, присвячених системному порівнянню адміністративно-правового статусу виконавців України та Польщі. Бракує також ґрунтовних праць, які поєднували б аналіз теоретико-правових засад із оцінкою практичної ефективності функціонування відповідних інститутів у кожній країні. Це створює потребу у подальшій розробці даної проблематики, з урахуванням реформ у сфері юстиції та процесу євроінтеграції України.

Метою статті є порівняння адміністративно-правового статусу виконавця в Республіці Польща та Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно ст. 2 Закону Республіки Польща про виконавців (*Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*), - це спеціальний закон Республіки Польща, який регулює діяльність судових виконавців (коморників) та процедуру примусового виконання судових рішень, коморник є функціонером публічної довіри, що діє при районному суді як особа, яка реалізує судові рішення у виконавчому провадженні. Хоча він не є державним службовцем, коморник виконує публічні функції на підставі наданого державою мандата [1].

Виконавець (коморник) здійснює свою діяльність згідно наступних принципів:

1) законність, що передбачає, що діяльність судового виконавця (коморника) у Польщі базується на суворому дотриманні законодавства. Усі його дії повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів,

зокрема Закону про судових виконавців і виконавче провадження, Цивільного процесуального кодексу та інших нормативів. Будь-яке відхилення від встановлених процедур або перевищення повноважень є підставою для оскарження рішень виконавця, а також може тягнути за собою юридичну відповідальність;

2) неупередженість, тобто коморник зобов'язаний діяти об'єктивно, безсторонньо та неупереджено щодо обох сторін виконавчого провадження, як стягувача, так і боржника. Його роль полягає не в підтримці інтересів однієї зі сторін, а в неухильному виконанні судового рішення відповідно до закону. Будь-який прояв фаворитизму або дискримінації суперечить професійній етиці й може бути розцінений як порушення службових обов'язків;

3) повага до гідності особи. Коморник повинен здійснювати свої дії у спосіб, що не принижує людську гідність. Зокрема, під час опису чи арешту майна, примусового входу до приміщень або спілкування з боржником, виконавець зобов'язаний дотримуватися норм етичної поведінки, уникати принизливих чи дискримінаційних висловлювань, не допускати застосування психологічного чи фізичного тиску;

4) самостійність у межах повноважень самостійним суб'єктом у виконанні виконавчих дій. Він самостійно організовує свою роботу, визначає методи та черговість дій, формує персонал і відповідає за результати. Проте його автономія обмежується рамками закону та здійснюється під наглядом президента компетентного районного суду, що гарантує баланс між незалежністю та підконтрольністю;

5) контроль з боку суду і міністерства юстиції. Коморники підлягають системному нагляду з боку судової влади, зокрема через регулярні перевірки з боку президента суду та Міністерства юстиції, яке здійснює нагляд за загальними стандартами діяльності, дотриманням етичного кодексу, фінансовими питаннями та професійною підготовкою. Такий контроль гарантує, що діяльність коморника залишається в межах правового поля, а громадяни можуть розраховувати на справедливе та ефективне виконання судових рішень.

В порівнянні згідно ст.4 «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та ст.2 «Про виконавче провадження» діяльність органів державної виконавчої служби та приватних виконавців здійснюється з дотриманням принципів:

- 1) верховенства права;
- 2) законності;
- 3) незалежності;
- 4) справедливості, неупередженості та об'єктивності;
- 5) обов'язковості виконання рішень;
- 6) диспозитивності;
- 7) гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами;
- 8) розумності строків виконавчого провадження;
- 9) співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями [2; 3].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що як у польському, так і в українському законодавстві простежується спільна спрямованість на забезпечення законності, неупередженості, дотримання прав людини та ефективного примусового виконання судових рішень. Проте польська модель діяльності судового виконавця (коморника) вирізняється більш високим рівнем професійної автономії в межах чіткого інституційного контролю з боку судової системи та Міністерства юстиції, тоді як українська система більше зосереджена на принципах верховенства права, гласності, розумності строків і співмірності дій. Такий компаративний аналіз дає змогу визначити перспективні напрямки удосконалення вітчизняного виконавчого провадження з урахуванням європейського досвіду.

Згідно Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych і egzekucji виконавці в Польщі мають наступні права: 1) вимагати необхідну інформацію для виконання провадження (наприклад, від банків, ZUS, податкових органів); 2) вживати заходів щодо виявлення, опису та арешту майна боржника; 3) вимагати участі поліції у разі перешкоджання виконанню; 4) збирати винагороду та аванси за свою роботу згідно з тарифами, встановленими державою; 5) наймати помічників (asesor komorniczy), які допомагають у веденні справ.

До обов'язків коморника: 1) виконання рішень судів та інших органів у порядку виконавчого провадження; 2) ведення реєстрів, архівів і забезпечення прозорості своєї діяльності; 3) звітування перед судом та контролюючими органами; 4) захист інтересів обох сторін виконавчого провадження; 5) дотримання професійної етики, сумлінності та конфіденційності [1].

Згідно із Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» виконавець, тобто державний або приватний виконавець, наділений рядом прав та обов'язків, спрямованих на ефективне, законне та неупереджене виконання рішень суду чи інших уповноважених органів.

Виконавець має наступні права: 1) звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб з вимогою про надання документів, інформації та відомостей, необхідних для виконання рішень; 2) отримувати безперешкодно доступ до майна боржника, у тому числі житлового приміщення (за рішенням суду), якщо це необхідно для виконання рішення; 3) накладати арешт на майно та кошти боржника, вживати заходів до їх примусової реалізації відповідно до закону; 4)

викликати сторони виконавчого провадження, свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів тощо; 5) використовувати технічні засоби фіксації виконавчих дій для забезпечення прозорості та достовірності процесу; 6) звертатися до суду з поданнями щодо вирішення питань, пов'язаних із виконанням рішення (наприклад, щодо проникнення до житла боржника); 7) викликати до себе осіб, які зобов'язані виконати рішення, для з'ясування обставин.

В той же час, виконавець зобов'язаний: 1) здійснювати виконавчі дії відповідно до закону та в межах наданих повноважень; 2) забезпечувати дотримання прав і законних інтересів сторін виконавчого провадження, а також третіх осіб; 3) вживати всіх передбачених законом заходів для своєчасного, повного й неупередженого виконання рішення; 4) забезпечувати збереження конфіденційної інформації, яка стала відома під час здійснення провадження; 5) надавати учасникам провадження необхідну інформацію, роз'яснювати їм їхні права та обов'язки; 6) належно оформлювати документи виконавчого провадження, вести діловодство; 7) дотримуватися етичних стандартів поведінки, не допускати зловживання владою або службовим становищем; 8) звітувати про виконання рішення в установленому порядку.

Переконана, що саме у такий спосіб законодавець закріплює баланс між правами та обов'язками виконавця, забезпечуючи правові підстави для його діяльності й гарантії належного виконання судових рішень відповідно до принципів верховенства права, законності, неупередженості та справедливості.

Відзначаю, що порівняльний аналіз прав та обов'язків виконавців у Польщі (коморників) і в Україні (державних та приватних виконавців) свідчить про схожість їх функціонального призначення, але й виявляє низку відмінностей у підходах до реалізації повноважень. Обидві системи закріплюють ключові засади діяльності виконавців - законність, неупередженість, повагу до прав людини та підзвітність. Водночас, у Польщі чітко підкреслено автономність коморника як самостійної професії з елементами підприємницької діяльності, але під пильним наглядом суду та Міністерства юстиції. В Україні ж, незважаючи на існування інституту приватного виконавця, переважає адміністративно-залежна модель з ширшими контролюючими повноваженнями держави. Крім того, українське законодавство приділяє більше уваги гарантіям процесуальної справедливості, етичним вимогам та прозорості провадження через технічну фіксацію дій. У підсумку, обидві моделі мають на меті ефективне, справедливе та правомірне виконання судових рішень, але українська модель все ще перебуває в етапі інституційного становлення, тоді як польська вже функціонує як зріла та стабільна система з високим рівнем професійної відповідальності виконавця.

Наступним компаративістським критерієм на який я б хотіла звернути увагу є винагорода виконавців. У Польщі (Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o komornikach sądowych) винагорода судового виконавця (коморника) є формою плати за виконання виконавчих дій і складається переважно з: стандартної виконавчої оплати - зазвичай становить 10% від суми стягнення (але не більше певного максимального ліміту); зменшеної оплати (3%-5%) - якщо боржник сплатив заборгованість добровільно після повідомлення; збільшеної оплати (до 15%) - якщо потрібно застосовувати складні заходи примусового виконання; фіксованих сум - за деякі типи проваджень (наприклад, передача майна, виселення тощо).

Відзначимо, що коморник не отримує заробітної плати від держави, а самостійно фінансує свою діяльність із власної канцелярії (офісу). Його прибуток формується із стягненої винагороди та визначається також витратами на організацію офісу, персонал тощо. Водночас, його діяльність жорстко контролюється судом і Міністерством юстиції.

Для порівняння Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» встановлено дві форми винагороди:

- для державного виконавця: 1) отримує фіксовану заробітну плату відповідно до штатного розкладу органу державної виконавчої служби; 2) бонус (премія) - може нараховуватись залежно від результативності виконання (відсоток від суми, що надійшла на рахунок стягувача);

- для приватного виконавця: основна винагорода - 10% від суми фактично стягнутої заборгованості. Угоди з клієнтами укладаються у письмовій формі. Приватні виконавці мають обов'язок утримувати офіс, нести витрати самостійно та здійснювати сплату податків.

Таким чином, аналіз систем винагороди виконавців у Польщі та Україні свідчить про істотні відмінності в підходах до оплати їхньої праці. Польська модель побудована на принципах повної фінансової автономії коморника, який не отримує державного фінансування, а його доходи формуються виключно з винагород за виконані дії. Це стимулює виконавця до ефективної роботи, але водночас зумовлює необхідність високого рівня професіоналізму, фінансової самостійності та етичності. В Україні ж діє змішана модель: державні виконавці залежать від державного бюджету, тоді як приватні функціонують на умовах, близьких до польської практики.

Окремо слід наголосити, що система винагороди в Україні передбачає чітке розмежування між державними та приватними виконавцями. Державні виконавці отримують фіксовану заробітну плату, що не завжди прямо залежить від їхньої результативності, хоча і передбачена можливість преміювання. Натомість приватні виконавці зацікавлені в ефективності своєї діяльності, адже їхня основна винагорода становить до 10% від фактично стягнутої суми. Такий підхід формує конкуренцію, підвищує рівень виконання судових рішень, але водночас потребує належного контролю для уникнення зловживань.

Узагальнюючи вище викладене стосовно адміністративно-правового статусу виконавців (коморників) за законодавством Республіки Польща та України презентуємо висновки у вигляді порівняльної таблиці

адміністративно-правового статусу виконавців згідно закону Республіки Польща «Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji» та законів України «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

1. Статус виконавця

Кри терій	Польща	Україна
Назва	Коморник судовий (Komornik sądowy)	Державний виконавець / Приватний виконавець
Статус	Публічний службовець, який веде незалежну практику, діє при суді	Держвиконавець - працівник органу Мін'юсту; Приватний - самозайнята особа
Призначення	Міністр юстиції, за згодою президента районного суду	Держвиконавець - за конкурсом; Приватний - за ліцензією Мін'юсту
Контроль	Судовий нагляд та Міністерство юстиції	Контроль з боку Мін'юсту, іноді - судовий

2. Компетенція та функції

Критерій	Польща	Україна
Основні функції	Примусове виконання судових рішень, конфіскація, виселення, аукціони	Виконання судових та інших рішень (включно з нотаріальними, виконавчими написами)
Територіальність	У межах компетенції суду (можливе електронне розподілення)	Державні - за місцем проживання боржника; Приватні - в межах області
Вибір виконавця	Стягувач може обрати виконавця, обмежено територіально або автоматично	Стягувач може вільно обрати приватного виконавця в межах компетенції

3. Оплата / Винагорода

Критерій	Польща	Україна
Фінансування діяльності	За рахунок виконавчого збору, встановленого законом	Держвиконавець - державне фінансування + виконавчий збір; Приватний - гонорар
Розмір виконавчого збору	Відсоток від стягнутої суми (найчастіше - 10-15%)	В середньому 10% + додаткові витрати

4. Організація роботи

Критерій	Польща	Україна
Наявність канцелярії	Обов'язково - Kancelaria Komornicza	Приватний виконавець - веде офіс самостійно
Помічники / Працівники	Може мати помічників та працівників	Можуть бути помічники, асистенти
Електронна система	Єдина система судового та виконавчого документообігу (EPU)	Автоматизована система виконавчого провадження (АСВП)

5. Інституційні особливості

Критерій	Польща	Україна
----------	--------	---------

Критерій	Польща	Україна
Організація самоврядування	Рада національної палати виконавців	Асоціація приватних виконавців України
Обов'язкове страхування	Так, з метою покриття відповідальності	Приватний виконавець має мати договір страхування
Дисциплінарна відповідальність	Перед дисциплінарною комісією Міністерства юстиції	Аналогічно - через дисциплінарну комісію або суди

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19971330882>

2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016. № 29. Ст.535.

3. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради, 2016. № 30. Ст.542.

REFERENCES:

1. O komornikach sądowych i egzekucji. (1997, August 29). [On court bailiffs and enforcement]. Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19971330882> [in Polish].

2. Pro orhany ta osib, yaki zdiisniuiut prymusove vykonannia sudovykh rishen i rishen inshykh orhaniv. (2016, June 2). [On bodies and persons that enforce court decisions and decisions of other bodies]. *Zakon Ukrainy №1403-VIII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady. № 29. 535. [in Ukrainian].

3. Pro vykonavche provadzhenia. (2016, June 2). [On enforcement proceedings]. *Zakon Ukrainy №1404-VIII*. Vidomosti Verkhovnoi Rady. №30. 542. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 7.06.2025

УДК 342.9:352.07(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-118-123

Кондратенко Віталій Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

kondratenkovitals@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6015-8326

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто адміністративно-правові засади функціонування комунального сектору в площині здійснення державної регіональної політики. Комунальні підприємства розглядаються як ключова складова публічного управління, що сприяє підвищенню стандартів життя населення та реалізації стратегічних пріоритетів на регіональному рівні. Їхня діяльність забезпечує оперативне реагування на локальні виклики, розвиток інфраструктури й підтримку соціально-економічного зростання територій.

Доведено, що наявна вітчизняна правозастосовна практика засвідчує низку системних проблем: невизначеність організаційно-правового статусу підприємств, неповнота законодавчого регулювання, а також суперечність між економічною природою діяльності та управлінською підзвітністю. Означені дисбаланси суттєво ускладнюють належне адміністрування. Актуальність проблеми посилюється в умовах децентралізації, зростання безпекових ризиків та обмеженості фінансових ресурсів.

Здійснено аналіз нормативної основи регламентації роботи суб'єктів комунальної форми власності, з-поміж яких Конституція України, законодавчі акти «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про приватизацію державного і комунального майна», «Про публічні закупівлі», а також положення бюджетного та податкового кодексів. Серед актуальних законодавчих змін особливої уваги заслуговує перехід від господарського відання до інституту узуфрукту, що істотно змінює механізми управління майном.

Серед визначальних викликів виокремлено фінансову нестабільність і високу залежність вказаних суб'єктів господарювання від міжбюджетних трансфертів. Це зумовлює дефіцит обігових коштів, стримує залучення інвестицій, уповільнює оновлення матеріально-технічної бази. Значною проблемою залишається фізичне зношення інфраструктури,